

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Dorota Szczerbiak

w sprawie **1. D. S.**

2. J. M.

skazanych z art. 160 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 3 września 2024 r.

kasacji Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego Lublin – Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku

z dnia 3 kwietnia 2024 r., sygn. akt II K 569/24,

1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięć z punktów II i VI o orzeczonych wobec oskarżonych D. S. i J. M. środkach karnych i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Rejonowemu Lublin – Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku do ponownego rozpoznania,

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata M. B., Kancelaria Adwokacka w L., kwotę 369 zł (słownie: trzysta

sześćdziesiąt dziewięć złotych), w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną małoletniemu oskarżycielowi posiłkowemu B. G. w postępowaniu kasacyjnym.

Marek Pietruszyński Barbara Skoczowska Eugeniusz Wildowicz
[PGW]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Lublin – Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, wyrokiem nakazowym z dnia 3 kwietnia 2024 r., sygn. akt II K 569/24 skazał:

1. D. S. na karę roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie za to, że w dniu 26 lipca 2023 r., w L., jako osoba na której ciążył obowiązek opieki nad małoletnim B. G., naraziła go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w ten sposób, że sprawowała nad nim opiekę znajdując się w stanie pod wpływem substancji psychotropowej w postaci amfetaminy, przy stwierdzonym jej stężeniu we krwi na poziomie 75,6 ng/ml, tj. za czyn z art. 160 § 2 k.k.;
2. J. M. na karę roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie za to, że w dniu 26 lipca 2023 roku, w L., jako osoba na której ciążył obowiązek opieki nad małoletnim M. S., naraziła go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w ten sposób, że sprawowała nad nim opiekę znajdując się w stanie pod wpływem substancji psychotropowej w postaci amfetaminy, przy stwierdzonym jej stężeniu we krwi na poziomie 140 ng/ml, tj. za czyn z art. 160 § 2 k.k.

W pkt II wyroku, na podstawie art. 41a § 1 k.k., Sąd orzekł wobec D. S. środek karny w postaci zakazu przebywania w środowiskach osób używających substancji psychotropowych. W pkt III, na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 6b k.k., zobowiązał ją do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dotyczących odpowiedzialnego rodzicielstwa i opieki nad dziećmi, zaś w pkt IV, na

podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 5 k.k., zobowiązał oskarżoną do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających.

W stosunku do J. M. Sąd w pkt VI wyroku, na podstawie art. 41a § 1 k.k. orzekł środek karny w postaci zakazu przebywania w środowiskach osób używających substancji psychotropowych, w pkt VII, na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 6 b k.k., zobowiązał ją do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dotyczących odpowiedzialnego rodzicielstwa i opieki nad dziećmi, a w pkt VIII, na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 5 k.k., nałożył na J. M. obowiązek powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających.

Wyrok powyższy, wobec niewniesienia sprzeciwu przez żadną ze stron, uprawomocnił się z dniem 26 kwietnia 2024 r.

Prokurator Generalny wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. kasację od tego wyroku. Zaskarżył go w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść obydwu skazanych, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 41a § 1 k.k., polegające na orzeczeniu wobec D. S. i J. M. środków karnych w postaci zakazu przebywania w środowiskach osób używających substancji psychotropowych, podczas gdy przypisane obu oskarżonym występki z art. 160 § 2 k.k. nie należą do katalogu przestępstw określonych we wskazanym przepisie, za które sąd może orzec środki karne, gdzie jednocześnie z rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b k.k., nie wskazano czasu obowiązywania środków karnych w postaci zakazu przebywania w środowiskach osób używających substancji psychotropowych, podczas gdy przepis art. 43 § 1 k.k. wskazuje, że zakazy wymienione w art. 39 pkt 2 – 2b k.k. orzeka się w latach, od roku do lat 15, co obliguje sąd do określenia czasu obowiązywania środka karnego.

Podnosząc powyższe, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Przedstawiciel małoletniego oskarżyciela posiłkowego B. G., w pisemnej odpowiedzi na kasację Prokuratora Generalnego, wniósł o jej uwzględnienie w stosunku do skazanej D. S.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, w związku z czym podlega rozpoznaniu i uwzględnieniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Sąd Rejonowy, działając na podstawie art. 41a § 1 k.k., orzekł w stosunku do obu skazanych środek karny w postaci zakazu przebywania w środowiskach osób używających substancji psychotropowych. Ustawodawca w przepisie tym wskazał przesłanki fakultatywnego orzeczenia określonych nakazów i zakazów - w tym, między innymi, zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach - wymieniając katalog przestępstw, których przypisanie sprawcy umożliwia sądowi orzeczenie tego środka karnego. Przesłankami tymi są: 1) skazanie za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego; 2) skazanie za inne przestępstwo przeciwko wolności; 3) skazanie za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy wobec osoby małoletniej.

Czyny przypisane obu skazanym, kwalifikowane z art. 160 § 2 k.k., nie spełniają żadnego z powyższych kryteriów. Jakkolwiek zostały popełnione na szkodę małoletnich, nie stanowią przestępstw przeciwko wolności seksualnej, obyczajności i wolności ani czynów popełnionych z użyciem przemocy, lecz przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, których nie uwzględniono w katalogu zawartym w art. 41a § 1 k.k. Stało to na przeszkodzie orzeczeniu środka karnego w postaci zakazu przebywania w środowiskach osób używających substancji psychotropowych w niniejszym postępowaniu.

Sąd Rejonowy dopuścił się przy orzekaniu środka karnego także innego uchybienia, polegającego na naruszeniu art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b k.k., przez to, że nie określił czasu obowiązywania orzeczonych nakazów, zgodnie z wymogami art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b k.k.

Ponieważ Sąd Rejonowy orzekł wobec skazanych kary ograniczenia wolności, stosując art. 37a § 1 k.k. w brzmieniu sprzed 1 października 2023 r., miał, wynikający z tego przepisu obowiązek, orzec jednocześnie środek karny, środek kompensacyjny lub przepadek. Warto dodać, iż w obecnym brzmieniu przepis ten nie stanowi już o

obligatoryjnym orzeczeniu środka karnego, środka kompensacyjnego czy przepadku, jednak z uwagi na odmienne uregulowania dotyczące dolnych granic kar wolnościowych (podwyższające je), za względniejszy dla sprawcy uznaje się przepis w brzmieniu obowiązującym uprzednio (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2024 r., V KK 48/24) i to tę wersję art. 37a § 1 k.k., słusznie zastosowano w niniejszej sprawie. Skoro zatem niemożliwe było, z wyżej podanych powodów, orzeczenie środka karnego z art. 41a § 1 k.k., Sąd powinien był, orzekając karę ograniczenia wolności, orzec inny środek karny, kompensacyjny bądź przepadek, aby uczynić zadość treści art. 37a § k.k. Nie istniały też przeszkody, by orzekł względem skazanych, jak pierwotnie zamierzał, obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, ale w oparciu o inną podstawę prawną: art. 72 § 1 pkt 7 k.k. w zw. z art. 34 § 3 k.k., określając jednocześnie, zgodnie z treścią art. 74 § 1 k.k. czas i sposób wykonania tych środków karnych.

Opisane wyżej uchybienie, w postaci orzeczenia środka karnego z art. 41a § 1 k.k. względem skazanych z art. 160 § 2 k.k., miało rażący charakter i istotny wpływ na treść wyroku.

W związku z tym konieczne było uchylenie wyroku w zaskarżonej części, to jest w części dotyczącej orzeczonych wobec skazanych środków karnych, gdyż jedynie do rozstrzygnięć w tym przedmiocie ograniczały się zarzuty kasacji (a nie jak wskazano na wstępie kasacji również co do orzeczonej kary ograniczenia wolności) i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Ponownie rozpoznając sprawę w zakresie o środków karnych, Sąd Rejonowy ustali treść orzeczenia w tym przedmiocie uwzględniając powiązania między poszczególnymi przepisami, w sposób szczególny biorąc pod uwagę możliwość orzeczenia (innego niż wymieniony w art. 41a § 1 k.k.) obligatoryjnego środka określonego w treści art. 37a § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2023 r. albo fakultatywnego obowiązku probacyjnego określonego w art. 72 § 1 pkt 7 k.k., orzekałego na podstawie art. 34 § 3 k.k. W związku ze skierowaniem nadzwyczajnego środka zaskarżenia na niekorzyść obu skazanych, będzie przy tym dysponował pełną swobodą przy orzekaniu o środkach karnych w związku ze skazaniem za czyny przypisane D. S. i J. M.

O kosztach pomocy prawnej zasądzonej na rzecz przedstawiciela małoletniego oskarżyciela posiłkowego B. G. w związku ze sporządzeniem przez niego odpowiedzi na kasację orzeczono na podstawie § 18 ust. 1 w zw. z art. § 17 ust. 2 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

Marek Pietruszyński Barbara Skoczowska Eugeniusz Wildowicz

[PGW]

[ms]